

GAZDAGSÁG, SZERETEM

Mit gondolnak a mai egyetemisták a pénzügyekről?

BÉT ELEMZÉSEK, 2004. JÚNIUS 15.

A most ötven körüli szülők fiatalkorukban nemigen törődtek a pénzzel, meggazdagodással, sokkal inkább foglalkoztak a boltokba kerülő „imperialista métellyel”, a Coca-Colával és a Szegénylegényekkel. Az idők persze változnak. A Trapper-farmer kiment a divatból, a mai huszonévesek világában pedig egyre meghatározóbbá vált a pénz. A Marketing Centrum Piackutató Intézet által végzett májusi felmérés szerint, a divatos főiskolai és egyetemi szakokra járó diákok felénél rendszeres téma a pénz, és mintegy kétharmaduk számára fontos a meggazdagodás.

Szüleink generációja teljesen más világban élt egyetemista korában, mint mi. Harmincöt éve Amerikában több százezer diák gondolta úgy, hogy ideje átgondolni az eddigi világot, elvetni, ami nem vált be, új dolgokkal kísérletezni. 1968 fordulópont volt az életükben. Egy szimbólum, határátkö. Egy pillanat, amikor véget ért a modernizmus, és az emancipáció.

Persze Magyarországon más volt a helyzet. Kezdetét vette az „új gazdasági mechanizmus”, az országban végigsöpört a magyar beatkorszak és az Illés zenekar nyerte meg elsöprő sikerrel a második táncdalfesztivált. A közértekben megjelent a Coca-Cola, a fiatalok soha nem látott mennyiségben vették a tisztipulóvereket, kialakult valami ismeretleneket is összefűző közösség, amelyben megváltoztak az ismerkedési, és kapcsolatteremtési szokások. Alig számított a pénz. „Egy táncos estén bárki bárkitől kérhetett (s kapott is rendszerint) egy cigarettát, egy pohár sört, egy tízest beugróra. Mindenki megszólíthatott mindenkit, ha nem volt társasága, és beszélgetni támadt kedve, ha éhes volt, ha bajba került, ha nem volt hol aludnia” (Csengey Dénes). Bár az egyetemista élet, lényegét tekintve nem változott meg az elmúlt 20 évben sem, még mindig a szabad létforma, az ismeretek megszerzése és az életre való felkészülés áll a fiatalok életének középpontjában, bizonyos dolgokhoz azonban döntően átalakult a viszonyunk. Természetessé vált, hogy már huszonéves fejjel is jóval többet gondolunk a jövőre, a majdani munkahelyre és a családalapításra, mint egy évvel az érettségi előtt. A pénz, az anyagi biz-

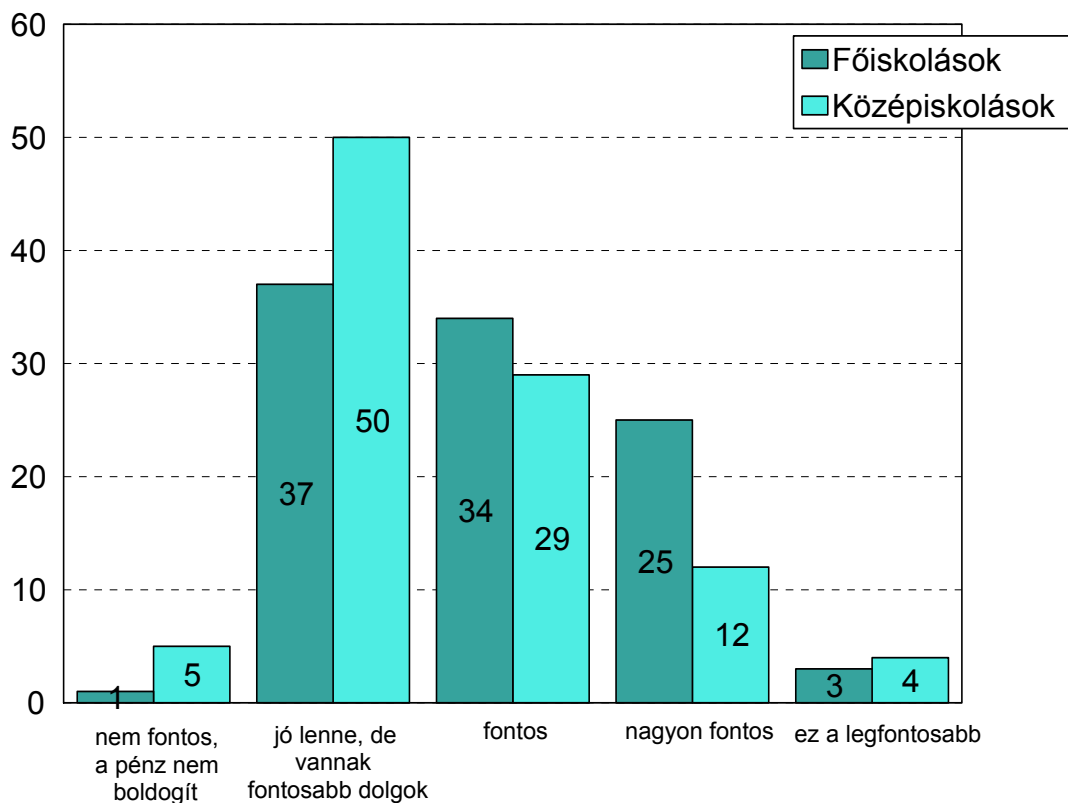
tonság egyre inkább központi fontosságúvá válik; legalábbis ez derült ki a Marketing Centrum Piackutató Intézetnek, a divatos egyetemi, főiskolai szakokon hallgató másod és negyedéves diákok körében, 2004 májusában végzett 500 fős felméréséből.

Amíg a szüleink korosztályánál alig, vagy egyáltalán nem számított az anyagi különbség, ma már (főleg anyagi lehetőségeik szerint) az ifjúságszociológusok által készített elemzések három nagy csoportra osztják a fiatalokat. „Nyertesekre”, „vesztesekre” és az úgynevezett köztes kategóriába tartozó „túlélőkre”. A nyertesek közé soroltak jól hasznosítható kapcsolatokkal, és „jó érdekérvényesítő képességgel” rendelkeznek, többnyire elit budai kerületekben vagy a belvárosban élnek, jó családi háttérrel bírnak, magas iskolai végzettséggel rendelkeznek, családjuk képzett, nyugat-európai nívón él. Ezzel szemben a vesztesek számára a pusztá létfenntartás jelenti a legnagyobb kihívást. Nem beszélnek nyelveket, nem ismerik az információs társadalom nyújtotta lehetőségeket, és rosszabb anyagi helyzetük miatt kilátásuk sincs a felzárkózásra. Az elemzés szerint a fiataloknak csupán alig egyötöde tartozik az úgynevezett nyertesek közé, és a korcsoport közel felét (pontosabban 43 százalékát) a gyakorlatilag kilátástalan helyzetben lévők adják. Az adatokból úgy tűnik, a két fő életpályamodell között gyakorlatilag nincs átjárás. A maradék 39 százalék, a köztes kategória helyzete sem felhőtlen, de az iskola számukra kiugrási lehetőség jelenthet. A kutatók a vesztesek hét kategóriáját különböztették meg. Az ide soroltak legtöbbször falun élő szakmunkás, akinek a család nem jelent biztos háttérrel. Nincs valódi életcéljuk, tudásuk pedig nem is elegendő az előrelépéshez. A „mintha világban élő budapesti vesztesek” 24 évnél idősebbek, csonka családban nőttek fel, és általában saját családjuk sincs. A fővárosi fiatalok átlagához képest közülük kevesebben beszélnek idegen nyelveket, mintegy 50 százalékuknak alacsony az iskolai végzettsége, de értékeikben próbálják követni a fővárosi többséget.

A divatos főiskolai és egyetemi szakokra járó fiatalok minden bizonnyal a „nyertes”, vagy az ebbe a kategóriába igyekvő „túlélők” táborához tartoznak, amennyiben jövőképükben viszonylag központi helyet foglal el a meggazdagodás. A megkérdezettek kétharmada úgy véli, hogy 20 év múlva jobb gazdasági helyzetben lesz, mint ahogy jelenleg a szülei élnek. Mindemellett ezeknek a fiataloknak a felénél a társasági beszélgetéseknél rendszeres téma a pénz, az egzisztencia-teremtés, és 25%-uk az anyagi gyarapodást és a vagyont tekinti a siker elsődleges fokmérőjének. A négy évvel ezelőtt készült Ifjúság 2000 kutatás szerint a megkérdezett, hasonló korú fiatalok személyes élettervei közt elsősorban az első lakás „beszerzése”, tanulás és családalapítás állt az első helyeken, a jó munkahelyen való elhelyezkedés és egzisztencia-teremtés csak másodlagos fontosságúnak bizonyult. A divatos főiskolai és egyetemi szakokra járó fiataloknál ez pont fordítva van: a diplomázás után megvalósítandó életcél közül a legtöbbször (78-79 százaléknyan) a szakmai önmegvalósítást, valamint a sok pénz megkeresését vá-

lasztották. Úgy tűnik, a meggazdagodás az évek múlásával egyre fontosabbá válik: a Marketing Centrumnak az elit középiskolások körében tavaly készített felmérése szerint a 17 éves diákok 45 százaléka tartotta fontosnak a meggazdagodást, ám ez az arány a divatos felsőoktatási szakok hallgatói körében már 62 százalék. A meggazdagodás természetesen nem mindenkinek egyformán fontos: a gazdasági, valamint vendéglátós szakokra járók számára ez meghatározóbb cél, mint például a jogászoknak vagy az orvosoknak. Érdekes módon a meggazdagodásnak a többgenerációs értelmiségi családból származó diákok tulajdonították a legkisebb fontosságot, viszont ők voltak a leginkább biztosak abban, hogy jó módú ember válik belőlük. A mai egyetemisták, főiskolások persze nem kizárólag pénzéhes „Dagobert-bácsik”, életükben a legfontosabb értékek közé tarozik a biztonság, a harmónia és az önmegvalósítás is. Ugyanakkor a „gazdagság, anyagi javak, megtakarítások” fontosabb, mint a családalapítás: az előbbi értéket 79, az utóbbit pedig 74 százaléknyan tartották fontosnak.

Mennyire fontos az Ön számára az, hogy meggazdagodjon, hogy jó módú vagyonos emberré váljon?

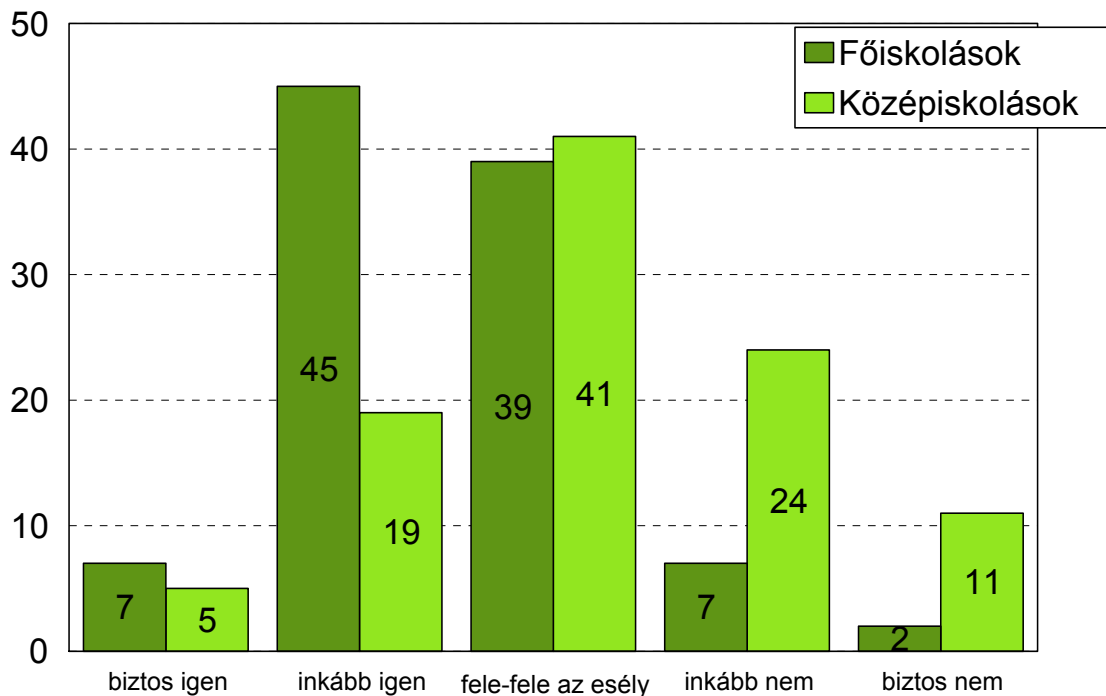

Ugyan a főiskolások és az egyetemisták többségének fontos a meggazdagodás, a jó élet, viszonylag kevesen hisznek a közmondásnak, miszerint „mindenki a maga szerencséjének kovácsa”. A

kérdőívet kitöltők mintegy kétharmada szerint ugyanis a jómódúvá váláshoz a legfontosabb dolog a megfelelő kapcsolatok létesítése és kiaknázása, majd ezt követi a szerencse. A pénzzel való megfelelő bánásmódot, a kockázatvállalást 29, illetve 28 százaléknyan választották a meggazdagodáshoz fontos öt elem közé, míg a spórolást a válaszadók mindössze 3 százaléka választotta. A kérdőívet kitöltő diákok a meggazdagodáshoz fontosnak tartott tulajdonságok alapján öt véleménycsoportba sorolhatók, melyek közül a legnépesebb – ide tartozik a diákok harmada – azoké, akik szerint kemény munkával, szorgalommal és magas szintű idegennyelv-tudással igenis meg lehet gazdagodni. Habár a diákok szerint a gyarapodáshoz nem a spóroláson keresztül vezet az út, azzal azonban 70-80 százalékuk egyetértett, hogy stresszmentesebb, biztonságosabb és a munkahelyi konfliktusoktól kevésbé függő életet élhetnek, ha fél évre elegendő megtakarítással rendelkeznek (a megkérdezettek 13 százaléka állította, hogy rendelkezik fél évre elegendő megtakarítással). A diákok többségének spórolási stratégiája ugyanakkor rövid, illetve középtávú szemléletről árulkodik: 47 százalékuk szerint lakásra, 34 százalékuk szerint utazásra érdemes pénzt félre tenni, míg negyedük vélekedik úgy, hogy érdemes az anyagi biztonságra spórolni, és csak 5 százalék törődik a távoli jövővel: ennyien gondolják, hogy a gurulós forintokat nyugdíjas éveikre kellene félre rakni. A divatos szakok hallgatói mindemellet átlagos életet élnek: a diákok körülbelül kilenctized részénél állandó tételt jelentenek a havi költségvetésben a bulizással, étkezéssel és a mobiltelefonálással kapcsolatos kiadások. Ugyanakkor mintegy negyedrészüik már a gondol a jövőre – vagy legalábbis a következő nyárra – és havonta félretesz pénzt, átlagosan 11 ezer forintot. A diákléthez azonban a kisebb-nagyobb pénzzavarok is hozzátartoznak: a megkérdezetteknek körülbelül negyede állította, hogy az elmúlt egy évben sosem futott ki a pénzéből; egyötödük számára állandóak a pénzzel kapcsolatos gondok, és további 37 százalék viszonylag gyakran találkozik ezzel a problémával. Ilyenkor legtöbbször a szülők segítenek, de a barátokra és a testvérekre is sokan számíthatnak. A pénzintézetek segítségét csak kevesen veszik igénybe.

A meggazdagodás fortélyainak elsajátíthatóságával kapcsolatosan a divatos felsőoktatási szakok hallgatói jóval bizakodóbbak, mint az elit középiskolások: az előbbiek mintegy negyede gondolja, hogy a pénzzel való bánásmódot mindenki meg tudja tanulni, aki komolyan akarja, míg ez az arány a középiskolásoknál 13 százalék volt. (Közrejátszhat ebben az is, hogy egy középiskolás számára „misztikus” dolog a közgazdaságtan, és a különböző pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos tantárgyak. Ezzel szemben a másodéves főiskolások, és negyedéves egyetemisták tanulmányaik során közelebbről is megismerkedtek ezekkel a stúdiumokkal.) Még nagyobb az eltérés a középiskolások és egyetemisták, főiskolások között abban a kérdésben, hogy az internethez vagy a mobiltelefonhoz hasonlóan a jövőben divattá válhat-e az, hogy a fiatalok jobban értenek a pénzhez, mint szüleik. Míg a középiskolások negyede felelt a kérdésre igennel, addig ez az arány a felsőoktatásban résztvevő tanulók esetében már 52 százalék volt.

Az internet, a mobiltelefon néhány év alatt divattá, kultusszá vált. Ön szerint ugyanígy divattá válhat-e az, hogy a fiatalok jobban értenek a pénzhez, mint a szüleik, hogy ráérezzenek arra, miként lehet gazdagodni?

A kutatásból az is kiderült, hogy a pénzügyi ismeretek átadásának színtere nem csak az iskola, hanem legalább olyan fontos terep a család, az otthon is. A kérdőívben felsorolt, pénzügyekkel kapcsolatos varázsszavakkal – mint például részvény, likviditás vagy kamatláb-ciklus – azok a felsőoktatásban részt vevő diákok voltak leginkább tisztában, akik szerint szüleik értenek a pénzhez. A pénzügyi jártasság természetesen nem egyenlően oszlik el a divatos szakok hallgatói közt: meglepő módon nem a gazdasági szakra járók voltak leginkább képesek a megadott „varázsszavak” jelentését illetően, hanem a jogászok.